

Obsah

Předmluva	13
Seznam použitých zkratek	15
Obecné problémy endokrinologie (J. Blahoš)	19
Podstata a význam humorálních regulací	19
Předmět endokrinologie	20
Způsoby řízení tvorby a sekrece hormonů	22
Způsoby účinku hormonů	24
Klinická endokrinologie	29
Hypotalamo-hypofyzární systém (O. Bleha)	39
Morfologie hypofýzy a hypotalamu	39
Hormony adenohipofýzy	42
Hypofyzotropní hormony hypotalamu	52
Přímá centrálně nervová regulace endokrinních žláz	57
Vlivy hormonů na mozek	57
Laboratorní testy hypofyzárních a hypotalamických funkcí	58
Hypopituitarismus	60
Posthypofyzektomický syndrom	60
Hypopituitarismus dospělých (Simmondsova nemoc, Sheehanův syndrom)	62
Syndrom „prázdné selly“	65
Izolované defekty tvorby jednotlivých hormonů	65
Hypofyzární nanismus	65
Nádory hypofýzy	68
Nádory se sníženou nebo normální funkcí hypofýzy	68
Chromofobní adenom a kraniofaryngeom	68
Jiné nesecernující nádory hypofýzy a okolí	72
Nádory hypofýzy provázené hyperfunkcí a syndromy hypofyzární hyperfunkce	72
Akromegalie a gigantismus	72
Hyperkortikotropismus a nádory hypofýzy — Cushingova nemoc a Nelsonův syndrom	76

Hyperprolaktinémie a prolaktinomy	77
Adenomy hypofýzy secernující jiné hypofyzární hormony	78
Léčení nádorů hypofýzy a hyperfunkčních syndromů	79
Hypotalamické syndromy	80
Pubertas praecox	81
Ostatní hypotalamo-hypofyzární syndromy	83
Vliv hormonů na nervovou činnost	84
Neurohypofýza	84
Diabetes insipidus	87
Schwartzův-Bartterův syndrom (syndrom nepřiměřené sekrece ADH)	89
Štítná žláza (O. Bleha)	90
Vývoj a anatomie	90
Hormony štítné žlázy	92
Řízení funkce štítné žlázy	97
Funkční vyšetření štítné žlázy	97
Změny ukazatelů funkce štítné žlázy během života a při netyroideálním onemocnění	103
Nemoci charakterizované eutyreózou	104
Prostá, eufunkční struma	104
Nádory štítné žlázy	115
Záněty štítné žlázy a degenerativní nebo infiltrativní změny	119
Akutní záněty štítné žlázy	119
Subakutní thyroiditis (De Quervainova, granulomatózní nebo obrovskobuněčná thyroiditis)	119
Autoagresivní thyroiditis (Hashimotova struma, autoimunitní thyroiditis, chronická thyroiditis)	120
Jiné chronické záněty štítné žlázy	122
Vývojové anomálie štítné žlázy	122
Nemoci charakterizované hypotyreózou	123
Primární hypotyreóza dospělých (idiopatický myxedém, hypotyreóza při autoagresivní tyroiditidě, hypotyreózy po strumektomii nebo ozáření)	124
Sekundární hypotyreózy	127
Familiární struma s hypotyreózou	130
Kretenismus — kongenitální hypotyreóza	133
Nemoci charakterizované hypertyreózou	136
Gravesova-Basedowova nemoc	136
Endokrinní (basedowská) oftalmopatie a dermatopatie	150
Uninodulární toxická struma — toxický adenom	153
Multinodózní toxická struma	153
Kúra nadledvin (J. Blahoš)	155
Vývoj a anatomie	155

Stručný přehled steroidogeneze	156
Biosyntéza steroidních hormonů	159
Transport kortikoidů	160
Metabolická přeměna kortikoidů	161
Řízení morfogeneze a funkce kůry nadledvin	162
ACTH	162
Řídicí systém renin — angiotenzin	163
Řízení tvorby a sekrece adrenokortikálních androgenů	165
Inhibitory a antihormony nadledvinových steroidů	166
Steroidní hormony a jejich tropní působky v krvi a v moči	166
Dynamické testy glukokortikoidní a androgenní funkce kůry nadledvin	173
Dynamické testy mineralokortikoidní funkce kůry nadledvin	177
Účinky adrenokortikálních steroidů	178
Hypofunkce kůry nadledvin	178
Primární chronická hypofunkce kůry nadledvin, Addisonova nemoc	181
Sekundární hypofunkce kůry nadledvin	191
Náhlá nedostatečnost kůry nadledvin, addisonská krize	192
Hyperfunkce kůry nadledvin	193
Cushingův syndrom	193
Hyperaldosteronismus	203
Primární hyperaldosteronismus, Connův syndrom	203
Posouzení účasti systému renin — angiotenzin — aldosteron v patogenezi arteriální hypertenze	207
Sekundární hyperaldosteronismus	210
Hypofunkce systému renin — angiotenzin — aldosteron	211
Adrogenitální syndrom	212
Diferenciální diagnóza androgenní symptomatologie	216
Dřeň nadledvin (J. Blahoš)	220
Katecholaminy	222
Syntéza a metabolismus katecholaminů	222
Účinky katecholaminů dřeně nadledvin	225
Hyperfunkce dřeně nadledvin, feochromocytom	228
Hypofunkce dřeně nadledvin	232
Stres, stresová reakce, adaptace a civilizační nemoci (J. Blahoš)	233
Sexuální diferenciacce a její poruchy (J. Blahoš)	238
Vyšetření nemocného	242
Patologie sexuální diferenciacce	243
Abnormální vývoj gonád	243
Syndrom dysgeneze semenotvorných tubulů, Klinefelterův syndrom	243
Syndrom dysgeneze ovarií, Turnerův syndrom	245
Pravý hermafroditismus	248

Abnormální vývoj genitálu v přítomnosti varlat, mužský pseudohermafroditismus	248
Syndrom testikulární feminizace	249
Abnormální vývoj genitálu v přítomnosti ovarií, ženský pseudohermafroditismus	250
Obecné zásady léčby nemocných s abnormalitami sexuální diferenciace	251
Jiné poruchy vývoje genitálního systému	251
Kryptorchismus (syndrom nesestouplých varlat)	251
Hypospadie	252
Testes (J. Blahoš)	253
Vývoj a anatomie	253
Vyšetření testikulární funkce	255
Snížená testikulární funkce, hypogonadismus	258
Primární hypogonadismus	258
Sekundární hypogonadismus	259
Symptomatologie poruch testikulární funkce	261
Léčba mužského hypogonadismu	262
Syndromy testikulární hormonální nadprodukce	262
Nádory varlete	263
Gynekomastie	263
Varikokéla	265
Impotence, hypersexualita, neplodnost	266
Ovaria (J. Blahoš)	267
Vývoj a anatomie	267
Hormonální funkce ovarií	269
Estrogeny	270
Gestageny	273
Relaxin	274
Reprodukční funkce ovarií	275
Puberta a menarche	275
Menstruační cyklus	275
Těhotenství	278
Fetoplacentární jednotka	279
Fyziologie mléčné žlázy a laktace	281
Menopauza a klimaktérium	282
Vyšetření funkce ovarií a nadřazených center	283
Poruchy ovariálních funkcí	286
Endokrinní poruchy spojené s nepravidelnostmi menstruačního cyklu	286
Menstruační poruchy	286
Přehled poruch menstruačního krvácení	288
Amenorea	289

Premenstruační syndrom	293
Dysmenorea (algomenorea)	294
Klimakterický syndrom	295
Poruchy reprodukčních funkcí	296
Endokrinní příčiny ženské sterility	296
Endokrinní změny při patologickém těhotenství	297
Hormonální perorální antikoncepce	298
Jiné patologické stavy ovaríí	300
Polycystická ovaria, Steinův-Leventhalův syndrom	300
Endokrinně aktivní nádory ovaria	303
Poruchy mléčné žlázy	303
Příštitná těliska (J. Blahoš)	305
Metabolismus vápníku	305
Metabolismus fosfátu	315
Vztah mezi kalcie a fosfátem v plazmě	318
Hormonální řízení metabolismu vápníku a fosfátu	321
Parathormon (PTH)	321
Vitamín D	322
Kalcitonin	324
Vzájemné vztahy mezi parathormonem, vitamínem D a kalcitoninem	325
Základní vyšetření metabolismu kalcia a fosfátu	325
Vyšetření séra	325
Vyšetření moči	327
Jiná vyšetření	330
Hypoparatyreóza	330
Akutní hypoparatyreóza	331
Chronická hypoparatyreóza	334
Vyšetření, diagnóza, diferenciální diagnóza a léčba hypoparatyreózy	334
Pseudohypoparatyreóza	341
Hyperparatyreóza	342
Primární hyperparatyreóza	342
Kostní syndrom	342
Hyperkalcemický syndrom	346
Vyšetření, diagnóza, diferenciální diagnóza a léčba primární hyperparatyreózy	348
Sekundární a terciární hyperparatyreóza	349
Endokrinologie kosti (J. Blahoš)	351
Přehled anatomie a funkce kosti	351
Metabolické kostní nemoci	357
Osteoporóza	360

Osteomalacie	365
Růst a vývoj — endokrinní aspekty (O. Bleha)	367
Ukazatele růstu a vývoje	368
Hormonální vlivy na růst a vývoj	377
Přehled poruch růstu	379
Příčiny malého vzrůstu	379
Příčiny velkého vzrůstu	382
Poruchy vývoje a průběhu puberty	383
Léčba poruch růstu a vývoje	383
Imunologie, thymus a hormony (O. Bleha)	385
Endokrinní žlázy a genetika (O. Bleha)	389
Endokrinní buněčný systém APUD a mnohotná endokrinní adenomatóza (J. Blahoš)	394
Tkáňové hormony (J. Blahoš)	397
Gastrointestinální hormony	398
Gastrin	398
Zollingerův-Ellisonův syndrom	399
Sekretin	399
Cholecystokinín-pankreozymin	399
Ostatní gastrointestinální hormony	400
Erythropoetin	401
Serotonin (6-hydroxytryptamin)	401
Syndrom karcinoidu	403
Kininy	404
Atriový natriuretický hormon	406
Plazmatické růstové faktory	406
Prostaglandiny	406
Histamin	410
Heparin a kyselina γ -aminomáselná (GABA)	411
Paraneoplastické endokrinní syndromy (J. Blahoš)	413
Paraneoplastický Cushingův syndrom	414
Paraneoplastická hyperkalcémie	415
Syndrom nadměrné sekrece ADH	416
Paraneoplastická hypoglykémie	416
Hormony a rakovina (O. Bleha)	417
Karcinom mléčné žlázy	417
Karcinom prostaty	419
Karcinom endometria	420
Adenokarcinom vagíny	420

Obezita — metabolické a endokrinní aspekty (O. Bleha)	421
Léčebné užití glukokortikoidů a anabolických steroidů (J. Blahoš) . . .	429
Léčebné užití glukokortikoidů	429
Podstata léčebného účinku glukokortikoidů	431
Indikace k léčbě glukokortikoidy a hlavní zásady léčby	432
Způsoby léčby glukokortikoidy	435
Nežádoucí účinky léčby glukokortikoidy	438
Přehled hlavních zásad léčby glukokortikoidy	439
Léčebné užití jiných anabolických steroidů	440
Literatura	442
Rejstřík	444